

GYÖRGY NORBERT

Bügyi bácsi

Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi: megette. Kérdezem, hol van. Hogy *hol*. Ezt kérdezem. Mert az előbb még itt volt, mondom. Itt, ahová mutatok. Most viszont mintha már nem lenne itt. Úgy tűnik. Sem itt, sem máshol. Mintha már nem. Húlt helye. Egyszóval: *nincs*. Hogy is van ez, kérdezem. Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit: hogy hát hogy is van ez?

A lecsó, például, az a finom tejfölös-kolbászos lecsó! Vagy a paprikás krumpli! A töltött káposzta, a húsleves, a reszelt máj! A spanyolmadár! A pacal! A gulyás! Hol van, kérdem én. Hol vannak mindezek? Hová tűntek? A marhapörkölt, például, hová tűnt? Nokedlival, uborkasalátával! Például. Vagy csak úgy natúr, kenyérral, csalamádéval! Sőt, egyáltalán! A zsíros kenyér! Hagymával, kovászos uborkával. A vajás kenyér! A vajás-szalámis kenyér! A vajás-szalámis kenyér paradicsommal, paprikával! Az abárolt szalonna paradicsommal, paprikával! Hová tűntek? És a túrós lepény? A bejgli? A herőce, a papsipka, a diós béles? A *javak*, kérdem én. Hová tűntek a javak? Vajon hová?

Azt mondja: megette. Mindent, ami a fazékból, mindent, ami a lábosból. Ami a tepsiből. Egyszóval: *mindent*. A bödönből, a kancsóból. Például. A pohárból! Például. Tehát még onnan is. Megette. Sőt, még a jénaiból is! Mindent, ami ehető volt? Ami megevésre alkalmasnak találtatott? Elfogyasztásra? A szájnýíláson át való bekebelezésre? Illetve a fogak általi pozdorjázásra? A nyelőcsövön át a bendőbe való juttatásra? És ott lenn, a bendőben, majd a végtelen belekben történő végső elemésztésre? Egyszóval: a mindenek mindenkori megvételére? Hát, valahogy úgy.

Kérdés: az emésztés folyamata már a szájban elkezdődik? A válasz: igen. A fogak megrágják az ételt, a nyál pedig, azon túl, hogy a nyelés megkönnyítése végett felhígítja a falatot, olyan enzimeket is tartalmaz, amelyek elindítják bizonyos ételalkotórészek – például a szénhidrátok – feldolgozását. És a gyomorban? Mi történik a gyomorban? A gyomorban az étel raktározódik egy ideig, miközben mechanikus és kémiai úton feldarabolódik az emésztéshez és a felszívódáshoz. A gyomor sósavat, nyálkát és enzimeket – fehérjeemésztő pepszint, zsírbontó lipázt és tejlasztó kimoztint – választ ki. A sósav az étel keveredését és szétadarabolását segíti, a nyálka a gyomor nyálkahártyáját védi a savtól és az enzimaktivitástól, a pepszin pedig a fehérjéket emészteti – bár a gyomorban a tápanyag csak egy kis részének a feldolgozása következik be. Mielőtt az étel elhagyja a gyomrot, fél-folyékonyállapotúvá változik. Ez a chymus. Normális emésztés folyamán a chymus a gyomorból a vékonybélbe kerül. A vékonybél három szakaszból áll – nos, melyek ezek? A válasz: ezek a patkóbél, az éhbél és a csípőbél. A chymus a vékonybélben keveredik az emésztőnedvekkel. Az emésztőnedvek: a pancreas nedv, az epe és a bélnedv. A legtöbb tápanyag a vékonybélből szívódik fel. A hasnyálmirigy termelte enzimek, az epesavak és a lecitin a patkóbélbe ürül. A három, gyengén lúgos emésztőnedv a zsírokat, a fehérjéket és a szénhidrátokat bontja szét alkotóelemeire. A tápanyagok a patkóbélből és az éhbélből szívódnak fel, a vitaminok, a vas és az

epesók pedig a csípőbélből. A fel nem szívódott chymus a vastagbélbe jut, ahol az a benne lévő víz távozása után nagymértékben besűrűsödik. A vastagbélnek gazdag baktériumflórája van, melyek erős erjedési és rothadási folyamatokat tartanak fenn. Az erjedés eredményeként a szénhidrátokból tejsav, ecetsav, szénsav és metángáz keletkezik, mi által a béltartalom erősen megsavanyodik, majd a kehelysejtek sok mucint tartalmazó nyálkájától sikamlós, képlékeny masszává – bélsárrá – alakul át. Hogy a bélsár mellett gázok is vannak a vastagbélben? Vannak bizony! Ezek a táplálékkal lenyelt levegőből, a vérből kidiffundált kismennyiségű széndioxidból, s fő tömegében a rothadás és erjedés eredményeként felszabaduló gáznemű végtermékekből származnak. Végül a gázok és a bélsár a végbélnyíláson át távoznak Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi testéből.

Most kérdezzük meg újra Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit, hogy az alábbi dolgok – élelmiszerek, ételkészítmények stb. – vajon hová tűntek? Nos, kedves Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi, nagy-nagy szeretettel megkérdeznénk tehát újra, vajon hová tűnt a paradicsomos káposzta? Például. De ugyanúgy megkérdezhetnénk azt is, hogy hová tűnt a kolozsvári káposzta? És a fasírt, a grillcsirke, a tarhonya? Hová tűntek ezek a dolgok? A knédlirol vagy a haluskáról már nem is beszélve. Vagy itt van a bécsi szelet, például, kérdem én, mért nincs itt a bécsi szelet? És a párizsi szelet, mért nincs itt? És a bableves csülköstül? És a kocsonya csülköstül, mért nincsenek itt? És ha nincsenek itt, akkor vajon hol vannak? A nyúl vadasan, vajon hol van? A hamisbél szín vadasan – hol? Hol van a hamisbél szín vadasan? És a brassói aprópecsenye vagy a gombás rostélyos – hová tűntek mindezek? Továbbá: a hűtőből a csabai kolbász, hűtőből az angolszalonna, a pick szalámi, a rákóczi szalámi, a parizer, a gépsonka, a keménysajt, a krémsajt, a tej, a vaj, a túró, a tojás stb. – hová tűntek? Csak úgy mellékesen. Vagy hová tűnt a konyhaasztalról a sósmogyoró, a pisztácia, a nápolyi, a pilótakesz, a nugátos csokoládé, a csomag savanyúcukorka, a csomag erőscukorka, a konyakos meggy stb. – hová? Továbbá: a spájzból hová tűnt a májkrém, a húskonzerv, a halkonzerv, a morca della, az ananászkompót, a szamóca kompót, a málna kompót, az alma, a körte, az öt szem szilva, az őszies és a kajszibarack, a szőlő, a narancs, a banán, a datolya stb. – hová? És a konyhakredencből a cukor, a só, az ecet, az étolaj, az örölt bors, a szemes bors, a babérlevél, a majoránna, a kömény stb. – hogy mást ne mondjak – hol vannak mindezek?

Azt mondja: megette. Kész, slussz-passz. Ennyi.

Álmában egyszer: olyannyira kívánja az edelt, hogy a vágytól a szemhéjában megpattan egy hajszálér. Az élet igénlésével kapcsolatban feltett egyszerű kérdésemre adott nemleges válaszával viszont elárulja, hogy valójában nem érti, mit akarok tőle. Huncutul rákacsintok, megiszom vele egy pohár bort, de tudom, hogy már késő. Magyarázkodni próbál, karjaival hadonászik, majd a tévécsatornákat kapcsolgatja összevissza, de az egészből nyilván semmit sem lát, mivel a szemei ekkor már könnyekkel vannak tele. Teljesen elbizonytalanodik, s miután magába roskadva magára hagyom, az ajtó mögül még hallom, ahogy egész testében rázkódva, hangosan zokogni kezd.

Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi, ha ez bárkit is érdekelne még, elárulom, hogy momentán halott. Ott fekszik kint a faluvégi temetőben, egy ecetfa mellett úgy cirka két méter mélyen, áramvonalas tölgfakoporsójában. Nagy, kövér testéből nagy, kövér kukacok lakmároznak. Az elbomlás kémiai folyamatának leírását ezúttal

mellőzzük, de az időközben elkészült feketemárvány sírkövének feliratát itt közöljük: *Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi, élt ettől eddig, nyugodjon békében, Jézus Mária nevében.*

Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit most egy nagy, fehér damasztabrosszal terített ünnepi asztal mögött látjuk ülni elégedetten. Evett, ivott eleget? Kérdi egy lengeruhás fiatal nő, mire Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi válaszol: evettem, ivottam, eleget. Akkor ez már a paradicsom, kérdezhetnénk, a jutalmul kapott mennyek országa? A válasz: á, dehog, amit látunk, az csupán egy régi videofelvétel.

Hurok

Egy verőfényes, az évszakhoz képest meglehetősen enyhe januári délutánon Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit kilőtték az úrbe. Bár az esemény különösebb érzelmi megnyilvánulások és „szélsőségek” nélkül zajlott le, a látszat ellenére senkinek sem volt minden mindegy. Sőt, ami azt illeti, eléggé szomorú egy jelenetsor volt, s talán még a startprocedúrát felügyelő mérnök-dokkmunkások is pityeregtek kicsit a tűzbiztos szkafander alatt, de hát nem volt mit tenni: eljött az ideje, mennie kell! Mert ez a világ rendje!

Nézd, kisfiam, valójában én sem értem pontosan, hogyan történik mindez, ne felejtse el, a bölcsészkaron végeztem, így a mechanikai dolgokkal kicsit hadilábon állok – anyád, ha csak teheti, meg is említi minden egyes alkalommal, hogy egy vacak villanykörtét sem tudok rendesen kicserélni, ami azért némi túlzás a részéről, de való igaz, nem kenyerem az ürtechnológia. Amit tudok, a következő: a kapszula, amelybe Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit behegesztették egy a legkorszerűbb eljárással kivitelezett intelligens fémszarkofág, amely a legmagasabb elvárásoknak is megfelel, s amely utasának a legnagyobb komfortot biztosítja majd élete hátralévő részére. Hogy csak a legfontosabbat említsük: rendelkezik egy szuper okos fedélzeti komputerrel, amely azontúl, hogy árgus szemekkel figyeli az aktuális vendég egészségi állapotát, általános fizikai kondícióját, felmerülő igényeit, kívánságait stb., magát a külső matériát is úgy alakítja, hogy az a lehető legnagyobb kényelmet biztosítsa. Például ha Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi a súlytalanság kellemes, mondhatni már-már paradicsomi állapotában történetesen tovább hízna, amire, valljuk be, van is némi esély, akkor ez a masina egyszerűen gondol egyet, és mint egy okos lufi, a megfelelő méretre fújja fel magát. És akkor még nem is beszéltem a szellemi frissesség megőrzésére gyártott és installált fantasztikus programcsomagról, ahol a különböző minőségi társasjátékok és vetélkedők mellett többek között egy olyan sakkipartner is található, amely ha kedve úgy tartja, húsz-harminc alattomos lépésből akár a Kramnyikot is megveri. Egy szó mint száz: Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi nem fog unatkozni. Más kérdés persze, hogy Ő, mindezen dolgokból, és e reá váró fantasztikus eseményekből vajon mennyit tudatosít, mert hát – és hiába csűrjük-csavarjuk itt a szót – mégiscsak Róla van szó. Nézd, kisfiam, ami engem illet, Én már a karácsonyi ünnepi vacsora alkalmával is, és erre nyilván Te is emlékszel, igyekeztem pedzegetni a dolgot, úgymond

előkészíteni a talajt, de mintha szavaim lényege nem jutottak volna el hozzá. Az persze csöppet sem lepett meg, hogy sokat és nagy étvágygal evett, sőt, talán az ellenkezője lett volna az igazán természetellenes, de azt kissé már furcsának találtam, hogy az alma tradicionális felszelésekor, miután a késpenge útjába ezúttal egyetlen mag sem keveredett, megkönnyebbültem konstatálta, hogy ez így van jól, és hogy *jövőre* mindannyian: ugyanígy, ugyanitt. Ehelyett most az történik, hogy Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi, miközben a visszaszámlálás már órák óta elkezdődött, és a kilövésig csupán néhány röpké perc maradt hátra, nedves orrát a szarkofág egyetlen kör alakú kitekintőjének üvegéhez nyomja, és bután pislog az úgynevezett külvilágra, amelytől rövidesen végső búcsút lesz majd kénytelen vennie. Itt jegyzem meg, hogy hála a beszerelt légkondíciónak és a konstans *szobahő*-mérsékletnek e borgőzös lehelet a sterilen záró kristályüvegen szerintem semmi látható nyomot nem fog hagyni, de ettől még az amúgy meglepően szép számmal összegyűlt hivatásos bémészködők között sem lesz senkinek – hát hogyan is mondjam csak – különösebben rózsás kedve. Viszont Te, drága gyermekem, egyet se búsulj, mivel egyrészt előtted még nagyon-nagyon hosszú, s bízunk benne, sikeres földi pályafutás áll, másrészt meg az otthoni teleszkóppal egy jó ideig követhetjük még Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi útját az égen, amely ígérem – és ennek, bölcsészkar ide vagy oda, a kedvedért azért kicsit utánanéztem –, nem egy mindennapi látványosságnak ígérkezik. Elég, ha csak arra a két csodálatos hurokra gondolsz, amelyek közül az elsőt pár nap múlva a Hold, a másodikat pedig később, néhány év múlva a Jupiter körül fog megtenni, hogy ezen égitestek gravitációs röppályáján felgyorsulva mintegy parittyaként katapultálja majd Bügyi bácsit, alias Nagy Barna bácsit a Naprendszeren túlra. Amint már említettem, az események első felét gyakorlatilag végig figyelemmel kísérhetjük, kivéve azt a rövid szakaszt, amíg az úrkapszula a Hold túloldalán fog tartózkodni. Aztán persze már távolodni kezd, egyre nagyobb sebességgel, ami azt jelenti, hogy látóterünkéből fokozatosan tűnik majd el. Viszont jó hír, hogy a Jupitert megkerülve egyszer még, úgy cirka tizenhárom-tizennégy év múlva – erre most nem emlékszem pontosan – iszonyú sebességgel, mintegy üstökösként fog elsüvítetni a Föld közelében, és akkor utoljára még üdvözölheted a kedves úrutast. No feltéve persze, hogy életben lesz még akkor – de hát miért ne lenne életben, ilyen butaságok még csak eszedbe se jussanak. Végterre is, ott az a remek komputer, biztos vagyok benne, hogy vigyázni fog rá. Meg amúgy is: köztudott, hogy repülés közben lassabban telik az idő, mint itt, nálunk a Földön, a szürke, unalmas hétköznapokon, például, ahogy ezt errefelé, ugyebár, oly találóan mondani szokás...

Az űrszarkofág különösebb navigációs bonyodalmak nélkül siklik a Jupiter felé. Bügyi bácsi, alias Nagy Barna bácsi egy ideig egykedvűen nézi a csillagok milliárdjait, majd egy tubusból marhapörkölt pépet, egy másiktól krumplipürét, egy harmadiktól pedig valami meghatározhatatlan konzisztenciájú savanyúság-féleséget présel ki az étkezőpulthoz rögzített fémtányérra, és jóízűen falatozni kezd. A fedélzeti komputer monitorján ekkor, mintha varázsütésre, egy színes, széles vásznú, régi westernfilm főcíme jelenik meg. Az első néhány snitt alapján a mozi felettebb izgalmasnak ígérkezik.